

MOISÈS BROGGI I VALLÈS

Moisès Broggi i Vallès, l'any 2012.

Moisès Broggi i Vallès (1908-2012) va fer llargues estades a l'Escala durant la infantesa i adolescència, abans de convertir-se en un prestigiós doctor cirurgià, obrí el primer servei d'urgències de tota Espanya i formà part de la Reial Acadèmia Espanyola de Medicina. En aquesta entrevista, realitzada poc abans del seu traspàs, ens convida a sojornar des dels seus records i vivències per l'Escala d'inici del segle XX. Mercès al seu testimoni, reviuem el carrer Major, retrobarem escalencs com el fotògraf Josep Esquirol, el singular Bera-Bera, el farmacèutic Guillot i el general Poch. Recordarem la repoblació forestal de les dunes o la construcció de l'Hotel Empúries i altres episodis que alimentaren al jove Moisès Broggi.

Elisa Vallès amb els seus dos fills, Santiago i Moisès, l'any 1908.

ENS PODRÍEU EXPLICAR QUINA RELACIÓ TENEN L'ESCALA I ELS SEUS ORÍGENS FAMILIARS?

El meu cognom és italià. El meu besavi Paolo Antonio, nascut el 1796 en el si d'una família Broggi originària dels Alps italians, va venir d'Itàlia al principi del s. XIX i es va casar el 1843 quan ell fregava ja la cinquantena amb una noia de l'Escala bastant més jove que es deia Dolors Brugués. Van tenir un fill que es deia Josep Baldomero i van anar a viure a Barcelona al carrer Bilbao que ara no existeix. Actualment és un tros de l'actual Via Laietana, que va de la plaça Urquinaona a la que ara és la Caixa de Pensions; a partir d'allà venia el districte Vell. El meu avi Josep, malauradament, es va morir molt aviat, el 1877.

AQUEST PRIMER BROGGI QUE CONEIX LA DOLORS BRUGUÉS ERA UNA PERSONA BEN SITUADA?

No ho sé, però suposo que sí perquè va posar una fàbrica de gènere de punt. Venia d'Itàlia fugint de la policia austríaca, tal com podria passar aquí amb l'espanyola. Es veu que al nord d'Itàlia hi havia presència de policia austríaca i els italians es van rebel·lar. El besavi va tocar el dos. I és curiós perquè com va fer ell un germà seu també va fugir i va anar al Perú. Quan jo vaig anar a Amèrica, vaig visitar el Perú i vaig anar al Machu Picchu amb el funicular en el que hi anava un senyor al meu costat que era enginyer de carreteres. Parlant amb ell, em va dir que un professor seu de la universitat també es deia Broggi. Va resultar que aquell professor era un descendent d'aquell germà del meu besavi. Vaig preguntar per ell i vaig contactar amb la seva vídua amb qui vaig mantenir contacte via postal. Quina casualitat!

COM CONTINUA LA RELACIÓ DE LA SEVA FAMÍLIA AMB L'ESCALA?

El meu avi Josep es va casar el 1870 amb una noia que es deia Francesca Alart que era oriünda de Mallorca. Van posar una fàbrica de teixits a l'Escala, a ca la Cargolera, a la plaça de l'Ajuntament, entre el carrer Hospital i el carrer Major. Allò era propietat dels Brugués. Van tenir quatre fills: la Montserrat, la Lola, l'Antonio i en Francisco. Mort l'avi Josep, l'àvia va contactar amb en Jaume Reynés, un

seu cosí que vivia a Nova York i que gaudia d'una bona posició. Ell li va fer oferta de matrimoni i ella i els seus quatre fills hi van anar a viure. Però ella, al 1881, es va morir de part amb trenta-cinc anys i, aleshores, els quatre fills es van quedar amb el padrastre. La meva àvia va ser enterrada a Nova York i, quan hi vaig anar, la vaig visitar. L'àvia Dolors, però, els va reclamar i els va fer venir cap a Catalunya. Un cop aquí, els quatre germans van quedar separats perquè l'àvia va morir al cap d'un any i ells queden sota la tutela d'uns tutors. Els dos nois van anar a un internat i les dues noies a un altre. Llavors la Montserrat amb 14 o 15 anys va morir i la Lola va quedar molt apenada en veure com es moria la seva germana i que a l'enterrament no hi anés ningú. Els germans Broggi van llogar un pis en un edifici propietat del mestre d'obres i aparellador Josep Pellicer Fenyé on també hi vivia un germà d'aquest de nom Josep Lluís Pellicer¹ amb la seva família. La Lola s'acabà casant amb un fill dibuixant d'en Josep Lluís que es deia Joan Pellicer Montseny. Van tenir dos fills: la Maria i en Josep Lluís. I per raons de la malaltia degenerativa d'en Joan la família va anar a viure a l'Escala entorn del 1908.

QUÈ PASSA AMB LA FÀBRICA?

La fàbrica la traslladen a Barcelona perquè era més fàcil per tot: per la proximitat del mercat, per l'obtenció de matèries primeres i tot això. Però la crisi de la indústria tèxtil i els problemes